

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U. 378 (043.2)

STARICOV ESTELA

**CONDIȚII PSIHOPEDAGOGICE DE FORMARE A
MOTIVAȚIEI ÎNVĂȚĂRII LA STUDENȚII DIN DOMENIUL PEDAGOGIC**

**Specialitatea 533.01- Pedagogie universitară
Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice**

CHIȘINĂU, 2015

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova

Conducător științific:

REPIDA Tatiana, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Referenții oficiali:

1. PATRAȘCU Dumitru, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar
2. PANICO Vasile, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. GUȚU Vladimir – doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar - **președinte**
2. ȘEVCIUC Maia – doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar - **secretar științific**
3. PLATON Carolina – doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar
4. ANDRIȚCHI Viorica – doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar
5. JELESCU Petru – doctor habilitat în psihologie, profesor universitar
6. BÎRNAZ Nina – doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la 20 noiembrie 2015, ora 15.00 sala 28/bl.I, în ședința
Consiliului Științific Specializat D 30 533.01 - 02, din cadrul Universității de Stat din Moldova, str.
M.Kogălniceanu 65, or. Chișinău, MD-2009.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe
pagina web a CNAA (www.cnaa.md)

Autoreferatul a fost expediat la 16 octombrie 2015

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat

ȘEVCIUC Maia, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar _____

Conducător științific,

REPIDA Tatiana, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Autor,

STARICOV Estela

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Motivația desemnează ansamblul factorilor ce declanșează activitatea personalității, care orientează conduita studentului spre realizarea obiectivelor educaționale în activitatea de învățare. Pe de altă parte, motivația constituie o variabilă ce asigură organizarea interioară a comportamentului și este factorul stimulator al activității de învățare, favorizând obținerea unor rezultate calitative în activitatea subiectului. A fi motivat pentru activitatea de învățare înseamnă a fi impulsionat de motive, a te afla într-o stare dinamogenă, mobilizatoare și direcționată spre realizarea unor obiective. Problema privind motivarea studenților, în primul rând, pentru învățare, iar, drept urmare, și integrarea lor socio-culturală și profesională reprezintă un deziderat actual.

Prin urmare, învățarea implică dinamizarea unei scheme de tip acțional, care se axează pe competențele generale ale subiectului, intuirea și perceperea situației în care urmează să acționeze, motivarea lui pentru sarcinile pe care le are de realizat în contextul și condițiile respective.

Astăzi s-a modificat substanțial scopul învățării, deoarece problema se pune nu de a cunoaște cât mai mult, ci de a se integra cu succes în societate. Scopul este de a poseda cunoștințe științifice, aplicații etc., în care sunt antrenate toate competențele dobândite, aceasta presupunând ca studenții să-și dezvolte competența de a învăța să înveți. Se manifestă și un moment extrem de important, acela că învățarea este un proces continuu și formarea motivației pentru această învățare, a capacității și încrederii de a achiziționa o nouă experiență, care depășește mediul universitar, devine o necesitate primordială și mereu actuală în contextul social contemporan. Aceste orientări sunt explicate și în documentele recente de politică educațională: Codul Educației și Strategia sectorială *Educația 2020*.

Cercetând literatura științifică psihologică și pedagogică ce ține de teoria formării motivației pentru învățare și de identificarea condițiilor sociale ale învățământului, afirmăm că motivația este unul din factorii principali în procesul învățării; are impact pozitiv asupra eficienței, activității și dezvoltării personalității, iar prin valorificarea ei, poate fi identificat potențialul intern de formare și dezvoltare a personalității.

Motivația este și rămâne o problemă importantă atât pentru profesorul care se confruntă cu situații benefice, cât și pentru studentul ce este motivat să învețe și are resurse energetice și obiective clare, întrucât este pus să găsească instrumentele și contextele de menținere și de valorificare maximă, de transformare a ei într-o resursă permanentă de dezvoltare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Formarea motivației învățării nu este o problemă nouă, ea a fost abordată într-un șir de cercetări psihologice și pedagogice: Л. С. Выготский, А. Н. Леонтьев, Л.И. Божович – subliniau interesul pentru cunoaștere ce presupune o motivație intrinsecă cognitivă, adică nevoia – trebuința conștientizată de a cunoaște cât mai mult, de a înțelege lumea care te înconjoară, de a descoperi, precum și nevoia de autocunoaștere; С. Л. Рубинштейн, В. С. Ильин, А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов, А. Maslow, M. Zlate etc. au analizat tipologia motivației, mecanismele și procesele motivației, motivația în aspect educațional.

Raportul dintre procesele afective și motivație este amplu analizat, ca un raport de incluziune și determinare reciprocă de către autorii români, îi amintim pe V. Pavelcu, Popescu-Neveanu, I. Neacșu, M. Zlate, și reprezentanții teoriilor motivaționale ale afectivității: R. W. Leeper și C. G. Jung, dar și pe A. Maslow cu teoria nevoilor personalității, în general.

Un loc aparte revine cercetătorilor B. Э. Milman și G.V. Rogova, care au studiat influența succesului învățării asupra nivelului de motivare.

În Republica Moldova, problematica intereselor cognitive ale elevilor din ciclul primar a fost cercetată de M. Șevciuc [35], problema motivației învățării la vârstele adulte din perspectiva

conceptului educației pe parcursul vieții – de L. Poștan [23], aspecte ale formării motivației pentru studierea limbilor moderne în ciclul liceal – de L. Bazel [1], bazele științifico-teoretice ale motivației studierii cursului gimnazial de matematică (în baza elementelor de algebră) au fost abordate de A. Ciobanu-Pilețcaia [5]; iar M. Pruteanu a cercetat formarea motivației la însușirea limbajului medical de către studenții alolingvi, în contextul curriculumului la limba română pentru învățământul universitar [24] etc.

Având în vedere faptul că motivația reprezintă un factor cheie în succesul învățării, abilitatea cadrului didactic este de a selecta și a combina strategiile didactice, deoarece proiectarea și organizarea activității didactice se realizează în funcție de decizia strategică. Strategia didactică este concepută ca un scenariu didactic complex, în care sunt implicați actorii predării-învățării, condițiile realizării, obiectivele și metodele aferente. Astfel, strategia prefigurează traseul metodologic cel mai potrivit, cel mai logic și mai eficient pentru abordarea unei situații concrete de predare - învățare-evaluare, dar și motivarea pentru învățare.

Analizând cercetările științifice pedagogice ce sunt legate de problemele motivației pentru învățare, de îmbunătățire a eficienței procesului de învățământ etc., constatăm că acestea pot deveni factori determinanți ai cadrului motivațional pentru cei ce învață.

Abordarea strategiilor didactice interactive se încadrează în problematica renovării paradigmei de învățare, referindu-se și la dimensiunea de motivare, evidențiind caracterul activ-participativ a celor ce învață.

Strategiile didactice interactive, cu suport motivațional puternic, presupun munca în colaborare și creare a unor programe care să corespundă nevoii de interrelaționare, de răspuns diferențiat la reacțiile studenților, bazându-se pe sprijinul reciproc în căutare-cercetare și învățare, asigurând succesul în procesul activităților întreprinse. Acestea au fost abordate în lucrările cercetătorilor: M. Bocoș [2], Vl. Guțu [11, 12], V. Goraș-Postică [9,10], T. Cartaleanu, O. Cosovan, L. Scifos, S. Lîsenco [4], M. Șevciuc, Sv. Semionov [6,8], D. Patrașcu, Vl. Pâslaru etc.

Un aspect central care ne provoacă interes în literatura științifică îl constituie identificarea, justificarea și validarea *condițiilor psihopedagogice*, ce asigură succesul în procesul învățării, iar cercetătorii care au fost preocupați de problema condițiilor psihopedagogice sunt: B. Андреев [39], H. Журавская [41], A. Лысенко [46], A. Малыхин [49] etc.

Analizând literatura științifică psihologică și pedagogică am remarcat că în Republica Moldova nu au fost realizate în acest domeniu cercetări speciale, inclusiv consacrate studierii complexe a condițiilor psihopedagogice de formare a motivației învățării în învățământul superior.

Reieșind din specificul învățământului superior și din practica instruirii universitare, care ne indică existența fenomenului motivației scăzute la studenți și, totodată, insuficiența abordărilor cu privire la formarea motivației pozitive de învățare la studenți, s-a dedus necesitatea de a **cerceta problema** identificării și valorificării condițiilor psihopedagogice de formare a motivației pentru învățare la studenți în ciclul universitar.

Scopul investigației rezidă în fundamentarea și valorificarea condițiilor psihopedagogice de formare a motivației pentru învățare la studenți, în învățământul universitar.

Obiectivele cercetării au vizat:

- analiza abordărilor teoretice cu privire la motivația pentru învățare la studenți;
- conceptualizarea formării motivației pentru învățare la studenți;
- definirea sistemului de condiții psihopedagogice cu privire la formarea motivației pentru învățare la studenți;
- elaborarea Modelului psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți;
- identificarea strategiilor de formare a motivației pentru învățare la studenți;
- validarea experimentală a strategiilor de formare a motivației pentru învățare la studenți în ciclul universitar.

Metodologia cercetării științifice: Pentru realizarea cercetării în contextul reperelor epistemologice sus menționate au fost aplicate următoarele **metode**:

- *teoretice* – analiza fenomenelor pedagogice și documentelor normativ-reglatorii, sinteza, deducerea, corelarea, generalizarea, sistematizarea, compararea și modelarea teoretică a schemelor;
- *empirice* – experimentul pedagogic cu realizarea etapelor specifice: *constatare, formare și control*, colectarea de date prin aplicarea chestionarelor (chestionarul „*Cercetarea motivelor activității de învățare a studenților în ciclul universitar*”, chestionarul „*Evaluarea climatului psihologic al învățării în grupul de studenți*” și chestionarul „*Studierea potențialului motivațional a strategiilor și metodelor didactice*”.
- *interpretative* – metoda observației sistematice, analiza cantitativă și calitativă a datelor, interpretarea datelor cantitative prin realizarea diagramelor și tabelelor.

Noutatea și originalitatea științifică:

- fundamentarea unei concepții a motivației pentru învățare la studenți din perspectivele psihologică, pedagogică și metodologică;
- identificarea și argumentarea sistemului de condiții de formare a motivației pentru învățare la studenți, determinate psihologic, pedagogic și metodologic.
- construirea Modelului psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți, axat pe demersurile conceptual și procedural, determinate de un ansamblu de principii și condiții psihopedagogice;
- elaborarea strategiilor psihopedagogice de dezvoltare motivațională *pentru și prin învățare*, ca o combinare a metodelor interactive cu cele specifice de formare a motivației.

Problema științifică importantă soluționată în cercetare constă în fundamentarea și valorificarea contextuală a sistemului de condiții de formare a motivației pentru învățare la studenți (pedagogice, psihologice și metodologice) creând un cadru motivațional și didactic/metodologic adecvat privind eficientizarea procesului și a rezultatelor academice ale studenților.

Semnificația teoretică a cercetării vizează dezvoltarea teoriei și metodologiei de formare a motivației pentru învățare la studenți prin fundamentarea conceptului de condiții psihopedagogice, structurarea modelului psihopedagogic, conceperea unor strategii de formare a motivației pentru învățare la studenți.

Valoarea aplicativă a cercetării este reprezentată de identificarea și fundamentarea condițiilor și principiilor psihopedagogice de formare a motivației pentru învățare la studenți, de elaborarea modelului psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți. Proiectarea strategiilor specifice de formare a motivației pentru învățare la studenți și încadrarea acestora în demersul educațional a permis dezvoltarea curriculumului universitar din perspectiva valorificării conținutului motivațional în cadrul educațional. Rezultatele cercetării pot fi de un real folos cadrelor didactice și manageriale universitare, dar și cercetătorilor științifici din domeniu.

Rezultatele științifice înaintate spre susținere:

- Motivația pentru învățare la studenți orientează conduita lor cognitivă și afectivă, asigurându-le reușita academică, socială și personală, ca bază pentru realizarea obiectivelor educaționale universitare.
- Sistemul de condiții psihologice și pedagogice de stimulare a motivației de învățare a studenților include condiții de ordin general (climat psihologic pozitiv, relații sociale favorabile și starea sănătății psihofizice) și condiții specifice: Modelul pedagogic de formare a motivației de învățare, strategii didactice variate, inclusiv interactive, profesori motivați cu statut social și profesional recunoscut etc.

- Modelul psihopedagogic de dezvoltare a motivației pentru învățare la studenți este axat pe demersuri conceptuale și procedurale funcționale, determinate de un ansamblu de principii și condiții adecvate.

Aprobarea și implementarea rezultatelor științifice este asigurată de investigațiile teoretice și experiențiale, de analiza comparativă a valorilor experimentale. Rezultatele cercetării au fost valorificate în cadrul a opt conferințe naționale și internaționale: Conferința Internațională a Profesorilor de Limbă Engleză APLE, USM, 2012; Conferința Internațională a Profesorilor de Limbă Engleză APLE, USM, 2013; Conferința Internațională *Optimizarea învățământului în contextul societății bazate pe cunoaștere*, 2-3 noiembrie, 2012, Institutul de Științe ale Educației; Conferința Științifică Internațională cu genericul *Educația pentru dezvoltare durabilă: inovație, competitivitate, eficiență*, Institutul de Științe ale Educației, 18 – 19 octombrie, 2013; Conferința națională *Modernizarea procesului de formare a cadrelor didactice*, 30.10.2013, Catedra Științe ale Educației, USM; Conferința Științifică Internațională cu genericul *Învățământul postmodern: eficiență și funcționalitate*; noiembrie, USM, 2013; Conferința Internațională „Probleme de Didactică și Gramatică a Limbilor Moderne, In Memoriam E. Pavel”, aprilie 2013, USM; Conferința internațională jubiliară a Facultății de L.Străine consacrată celei de-a 50 aniversare, martie 2014, USM.

Publicații la tema tezei. Principalele idei și rezultate ale tezei sunt publicate în 10 lucrări de specialitate (4 comunicări la conferințe științifice și 6 articole în reviste științifice) [25-34].

Volumul și structura tezei include adnotări în limbile română, rusă și engleză, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 138 pagini text de bază, bibliografie din 187 de titluri și 3 anexe.

Cuvinte-cheie: motivație, motiv, motivație pentru învățare, condiții psihopedagogice, studenți, învățământ universitar, formare inițială, strategie didactică, metode interactive de predare-învățare.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sînt prezentate premisele teoretice și cele practice care fundamentează actualitatea și importanța problemei abordate. Sînt formulate scopul și obiectivele cercetării, noutatea științifică a rezultatelor obținute în cercetare, din aceste perspective oferindu-se metodologia cercetării. Este argumentată importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării și modul în care s-a făcut aprobarea rezultatelor cercetării.

Capitolul 1 **Abordări teoretice ale motivației pentru învățare la studenți** prezintă analiza aspectului istoric al teoriei motivației, cercetarea motivației abordându-se ca una din problemele fundamentale ale psihologiei actuale. Cu toate că despre rolul motivației și funcției de motivare au existat preocupări anterioare, motivația a fost definită numai în anul 1964 de către Atkinson [40, p. 53], prin conceptul de motivație fiind desemnate „*influențele imediate ale direcției, vigoriei și persistenței unei acțiuni*”. În același an, Vroom [53, p.169] a definit motivația ca „*un proces ce guvernează alegerile făcute de o persoană, dintre formele alternative de activitate voluntară*”.

Motivele sunt „niște formațiuni complexe, ce reprezintă sisteme dinamice, în care se produce analiza și evaluarea alternativelor”, susține în continuare cercetătoarea [53, p. 136]. *Motivul, spre deosebire de motivație, este ceea ce aparține subiectului comportării, este o însușire constantă a personalității, un stimulent intern de a efectua anumite acțiuni. Motivul poate fi conceput ca o noțiune care, în linii generale, se prezintă ca niște dispoziții multiple.* Pentru M. Zlate [37, p. 151-152], *motivația reprezintă aspectul dinamic al intrării în relație a subiectului cu lumea, orientarea activă a comportamentului său spre o categorie preferențială de situații sau de obiecte. Motivația nu se reduce la o cantitate de energie, nici la impulsuri oarbe și inconștiente. Datorită funcțiilor cognitive, care penetrează dinamismul relațiilor dintre subiect și lume, motivația devine un proces/mecanism cognitiv dinamic care orientează acțiunea spre scopuri concrete.*

Dintre toate noțiunile utilizate în psihologie pentru descrierea și explicarea momentelor de stimulare în comportamentul omului, cele mai generale și de bază sunt noțiunile „*motivația*” și „*motivul*”. Cuvântul „*motivație*” este utilizat în psihologia modernă și are o desemnare dublă: ca un ansamblu de factori care declanșează activitatea omului, ca o caracteristică a procesului care stimulează și menține activitatea comportamentală la un anumit nivel.

Motivația activității de învățare prezintă un conglomerat de factori care îl stimulează pe student să înfăptuiască o anumită activitate. Acești factori și sunt motive ale activității. Prin conceptul de *motivația învățării* desemnăm ansamblul factorilor interni ai personalității studentului care-i determină, orientează, organizează și susțin eforturile în învățare.

A cerceta în mod real motivația educațională înseamnă a surprinde nu numai mobilul intern sau extern ce declanșează o dorință, o atracție, un interes imediat de învățare, cât, mai ales, **caracterul de mobilizare, de angajare** a potențialului psihic în rezolvarea sau adaptarea la finalitățile învățământului. Trebuințele sunt menite să stimuleze și să mențină mereu la cote ridicate motivația, ele reprezentând *structuri motivaționale fundamentale, bazale ale personalității, forțele ei motrice cele mai puternice*.

Cercetătorii asupra procesului motivațional pornesc de la asumția existenței a trei factori importanți, ce concură la explicația motivației: biologici, de învățare și cognitivi. Prin colaborarea acestor dimensiuni rezultă motivația comportamentelor noastre. *Teoriile biologice* sunt primele abordări sistematice explicative asupra motivației. Ele atribuie cauza comportamentului existenței unor instincte. *Teoriile învățării* explică procesul învățării folosind sistemul specific de concepte și legi prin prisma cărora este studiată învățarea. Ele sunt acele modele conceptuale care îmbină nivelul ipotezelor cu cel al principiilor în vederea cunoașterii sistematice a activității de învățare printr-un ansamblu de afirmații științifice cu valoare funcțională informativă, explicativă, predictivă, rezumativă, normativă, realizată/realizabilă în diferite variante [42,p.18]. *Teoriile cognitive* explică procesul de învățare, desfășurată la nivelul gândirii, de asimilare a cunoștințelor și operațiilor intelectuale corespunzătoare (de construire a unor sisteme cognitive și structuri operaționale conform cu obiectele de studiu).

Analiza literaturii de specialitate și experiența activității noastre permit să conchidem că în procesul de formare a elementelor motivaționale pentru învățare e necesar să cunoaștem atât întregul sistem motivațional propriu-zis, cât și specificul personalității studentului și, mai ales, specificul sferei motivaționale. Motivația trebuie să constituie, atât pentru profesor, cât și pentru student, un punct de plecare bine conturat în activitatea didactică și corect formulat, având și un suport material adecvat. Numai în cazul unei motivații corecte și corespunzătoare, ea devine intrinsecă ca atare, și nu intrinsecă în sensul că poate fi folosită pentru scopuri proprii, ca orice alt instrument de lucru. O motivație corectă, având inițial o finalitate bine conturată, urmărește, în primele etape, instalarea dorinței și plăcerii de a învăța, apoi trecerea la transformarea acesteia în dorința de a folosi cele asimilate. Orice metodologie de predare-învățare-evaluare trebuie să fie fundamentată teoretic, să fie justificată de o *motivare* a ei prin argumente atât psihologice, pedagogice, cât și pragmatice, care ar contribui, în mod principal, la eficientizarea acesteia.

În **Capitolul 2. Repere metodologice de formare a motivației pentru învățare la studenți** a fost delimitat conceptual motivația pentru învățare la studenți din perspectiva psihologică, pedagogică și metodologică și am fundamentat conceptul de condiții psihopedagogice de formare a motivației pentru învățare la studenți. În prezent, poate mai mult ca oricând, este necesar să ne îndreptăm atenția asupra acestui fenomen, luând în considerare schimbările ce au loc în societatea modernă, care au un impact considerabil asupra dezvoltării personalității.

Motivația pentru învățare este axa primordială a succesului academic universitar al studenților. În viziunea noastră, prin conceptul de motivația învățării desemnăm un ansamblu de factori interni ai personalității studentului, care-i orientează, organizează și susțin eforturile în învățare. Motivația pentru învățare are patru dimensiuni: *comportamentală*, *personală*, *socioculturală* și *cognitivă*.

- *dimensiunea comportamentală* reglează aspectul dinamic și potențialul de a direcționa conduita. Acest potențial este structurat de scopuri și necesități distribuite ierarhic, iar prin extindere de planuri și acțiuni, ne remarcă: de ce unii studenți pot urmări simultan mai multe scopuri, pe când alții le abandonează serial.

- *dimensiunea personală* exprimă dorința de creștere a propriului prestigiu și a statutului personal, iar trebuința de bază o constituie afirmarea puternică a sinelui și presupune necesitatea de implicare personală, de autodezvoltare și autonomie.

- *dimensiunea socioculturală* reflectă necesitatea de funcționare socială asigurată prin prisma mai multor trebuințe de interacțiuni (contacte sociale) de acceptare pozitivă ale celorlalți la propria persoană, de participare angajată în activități de grup, de poziție apreciată în grup, de relații armonioase și implicare civică.

- *dimensiunea cognitivă* reprezintă necesitatea individului de a face schimb de informații cu mediul și necesitatea lui de a se înțelege pe sine. Această dimensiune este centrată în jurul necesității de a cunoaște și de a înțelege informațiile cuprinse în sarcina de învățare, de a descoperi noi cunoștințe și a le poseda, de a formula și a rezolva probleme diferite – toate acestea provoacă impulsul și angajamentul cognitiv la studenți [19 , pag. 233]. Aceste dimensiuni susțin optimal motivația de învățare la studenți, reflectând importanța ideilor studentului, intereselor și obiectivelor sale, a succesului preconizat de student, precum și starea afectivă capabilă să producă o motivație negativă sau pozitivă pentru a învăța. Un rol important îl prezintă identificarea și fundamentarea *condițiilor psihopedagogice* cu privire la formare a motivației pentru învățare, ce determină succesul activității de învățare și eficacitatea procesului de învățământ.

Termenul „*condiție*” este o categorie filozofică care reflectă relația unui obiect față de fenomenele lumii înconjurătoare, în afara cărora el nu poate exista, o componentă esențială a unui complex de obiective, din prezența careia, în mod necesar, rezultă existența acestui fenomen. În psihologie, acest concept de regulă, este prezentat în contextul dezvoltării psihice care s-a dezvoltat prin intermediul combinației de motive interne și externe ce determină dezvoltarea psihologică umană, influențând asupra procesului de dezvoltare, dinamicii și rezultatelor finale. În literatura științifică, în general, termenul „*condiție*” include: împrejurare de care ceva depinde; reguli stabilite în unele domenii ale vieții, diferitor activități; un mediu în care totdeauna ceva are loc. Pedagogii, ca și psihologii, ocupă o poziție similară, privind „*condiția*” ca un set de influențe variabile naturale, sociale, interne și externe, ce contribuie la dezvoltarea fizică, morală și psihică a personalității, comportamentului, educației și instruirii, formării personalității.

Deci conceptul „*condiție*” este și o categorie psihopedagogică, în cadrul căruia sunt reprezentate factorii psihologici și pedagogici care determină realizarea aplicativă a procesului de formare a motivelor pentru învățare. Cercetătorul B. И. Андреев menționează că, prin *condiții psihopedagogice* înțelegem rezultatul selectării de către pedagogi a unor metode, procedee și forme de organizare a învățării, cu un scop anumit, pentru atingerea acestuia.[Cf.39]

Prin *condiții psihopedagogice* de formare a motivației învățării, înțelegem *ansamblul de contexte și măsuri necesare, ce contribuie la formarea eficientă a motivației învățării la studenți*. Sistemul de condiții psihopedagogice, cu privire la formarea motivelor pentru învățare la studenți include *condițiile generale și specifice*.

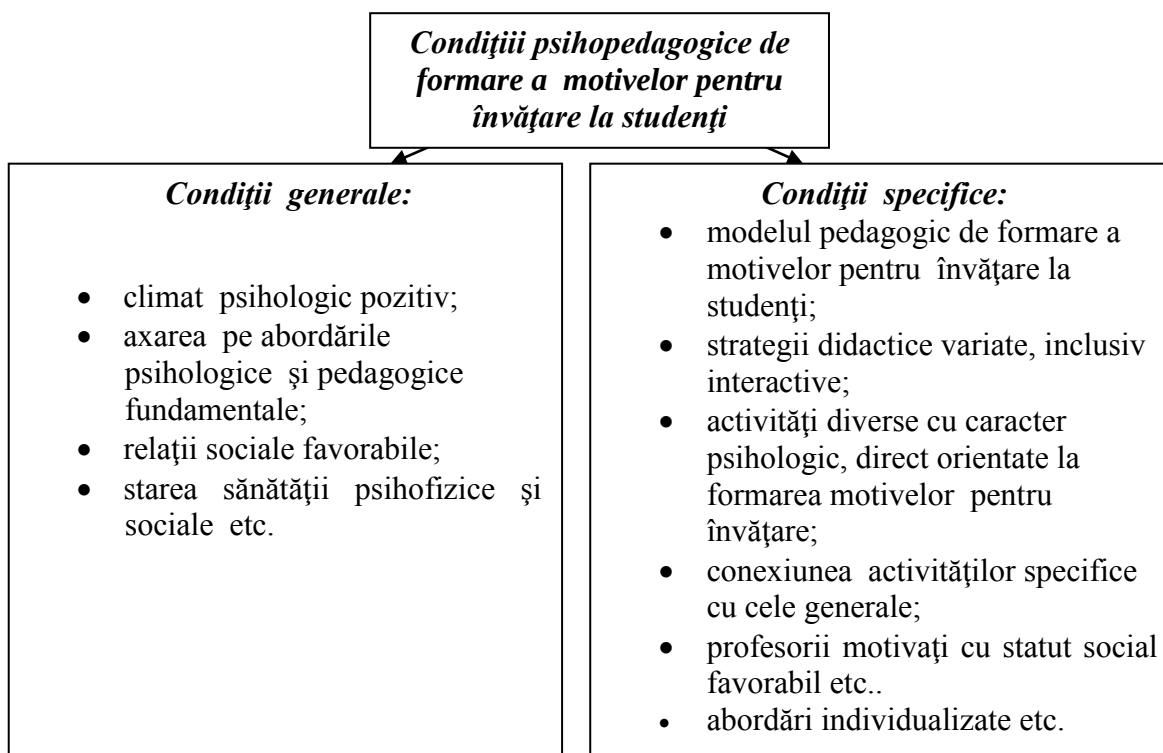

Fig. 1 *Condiții psihopedagogice de formare a motivelor pentru învățare la studenți*

Construirea unui model psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți este axat pe dimensiunile metodologică și procedurală, care sunt determinate de ansamblul de principii și condiții psihopedagogice. Elaborarea în lucrare a strategiilor psihopedagogice de formare motivațională pentru învățare la studenți a constituit o combinare a metodelor interactive cu cele specifice de formare a motivației, punându-se în evidență importanța primelor, inclusiv în dezvoltarea competențelor sociale și profesionale. Astfel, conceptualizarea formării motivației pentru învățare la studenți a generat, în mod logic și iminent, elaborarea și aplicarea unor strategii de formare a motivației pentru învățare la studenți, în diverse contexte de învățare, cu scopul ca aceasta să devină semnificativă și funcțională pentru viitoarea carieră profesională.

Climatul psihologic favorabil în grupul de studenți promovează o însușire eficientă a materialului de învățare, dezvoltării depline a personalității lor, formării motivației învățării eficiente la studenți. Crearea atmosferei psihologice favorabile pentru studenți este o componentă importantă a activității pedagogice, deoarece emoțiile negative au un impact negativ asupra motivației de învățare și realizare a personalității. Climatul psihologic nefavorabil provoacă scăderea dezvoltării personalității în grupul de studenți, fiind asociat cu o predominanță de emoții negative și are un impact negativ asupra formării motivației învățării la studenți.

Abordările psihologice și pedagogice, selectate și valorificate corect, ne permit să identificăm căile principale și modalitățile de realizare cu succes a *formării motivației învățării la studenți*. Aceste abordări sunt:

* *valorificarea activității personale* prevede încadrarea studenților în variate tipuri de învățare și formare a creativității la studenți în învățământul universitar, conform potențialului lor.

* *viziunea umanistă* prevede relevarea aceluși potențial al studentului, care-i dă posibilitate de a se auto-actualiza ca personalitate, evidențiind unicitatea și recunoașterea parității sale, opiniilor de valoare care se bazează pe sistemul umanist de perfecționare a omului.

Abordările selectate sugerează organizarea procesului de formare a motivației învățării la studenți în instituțiile de învățământ universitar în condițiile învățării autoreglate și interactive.

Pe parcursul cercetării, am determinat *criteriile generale* ale motivației învățării formate la studenți, ținând cont de specificul problemei cercetate și de condițiile pedagogice (factorii pedagogici și psihologici). Astfel, criteriile generale sunt de natură *cognitivă* și *motivațională*:

Criteriul cognitiv se caracterizează prin:

- existența cunoștințelor teoretice, metodologice și practice a materialului de învățare universitar;
- abilității de aplicare corectă a cunoștințelor obținute în procesul studierii și dobândirii cunoștințelor noi;
- necesității îmbogățirii permanente a cunoștințelor generale și speciale – profesionale universitare.

Criteriul motivațional prevede motivația de învățare exprimată prin:

- dorința de a înțelege esența învățământului universitar și învățării autoreglate;
- abilități și aptitudini de colaborare reciprocă dintre pedagog-student în procesul formării motivației de învățare;
- aprecieri adecvate a caracterului și orientării motivației de învățare personale;
- abilități de adecvare a motivației personale cerințelor învățământului universitar.

Analizând condițiile generale de formare a motivelor pentru învățare la studenți, ne-am condus de următoarele principii:

- *cunoașterea și valorizarea caracteristicilor psiho-sociale ale studentului;*
- *axarea pe student;*
- *învățarea activă;*
- *instruirea interactivă;*
- *influența motivației asupra învățării.*

În activitatea didactică, profesorii folosesc diverse modalități care contribuie la stimularea motivației de a învăța. Examinând aplicarea principiilor didactice, am constatat că și ele au drept efect la formarea unor motivații în activitatea de instruire. Aceste principii pot fi aplicate cu randament în orice activitate de către studenți, dar nivelul acestui randament nu este atât de important și nu provoacă deosebit interes la studenți. De aceea, e necesar de respectat niște condiții și, nu în ultimul rând, strategiile didactice, care consolidează motivația învățării.

Astfel, *principiile de formare a motivației* sunt corelate cu *strategiile învățării la studenți*, deoarece orice strategie aplicată corespunde *cerințelor pedagogice*. În lucrare sunt identificate *principiile* conform cărora am examinat fenomenele pedagogice relevante contextului universitar.

Plecând de la considerațiile teoretice expuse și necesității formării motivației învățării eficiente la studenți în cadrul universitar, am decis să elaborăm și să aprobăm un construct pedagogic care ar îmbina toate aspectele teoretice/epistemologice abordate în cercetarea noastră. Modelul psihopedagogic de formare a motivației învățării reprezintă o construcție teoretico-praxiologică pentru realizarea cu succes a procesului de instruire și educare în conformitate cu aspirațiile și posibilitățile studenților în ciclul universitar. Modelul are drept finalitate formarea motivației învățării la studenți în ciclul universitar. Funcționarea modelului psihopedagogic este favorizată de procesul de monitorizare/evaluare care are drept scop eficientizarea procesului de învățare în ciclul universitar.

Aspectele fundamentale ale modelului psihopedagogic de formare a motivației învățării la studenți sunt: condițiile și principiile psihopedagogice, strategiile, dimensiuni ale motivației, obiective vs. competențe, conținuturi, strategii de formare a motivației învățării, criterii și descriptori, monitorizare/evaluare.

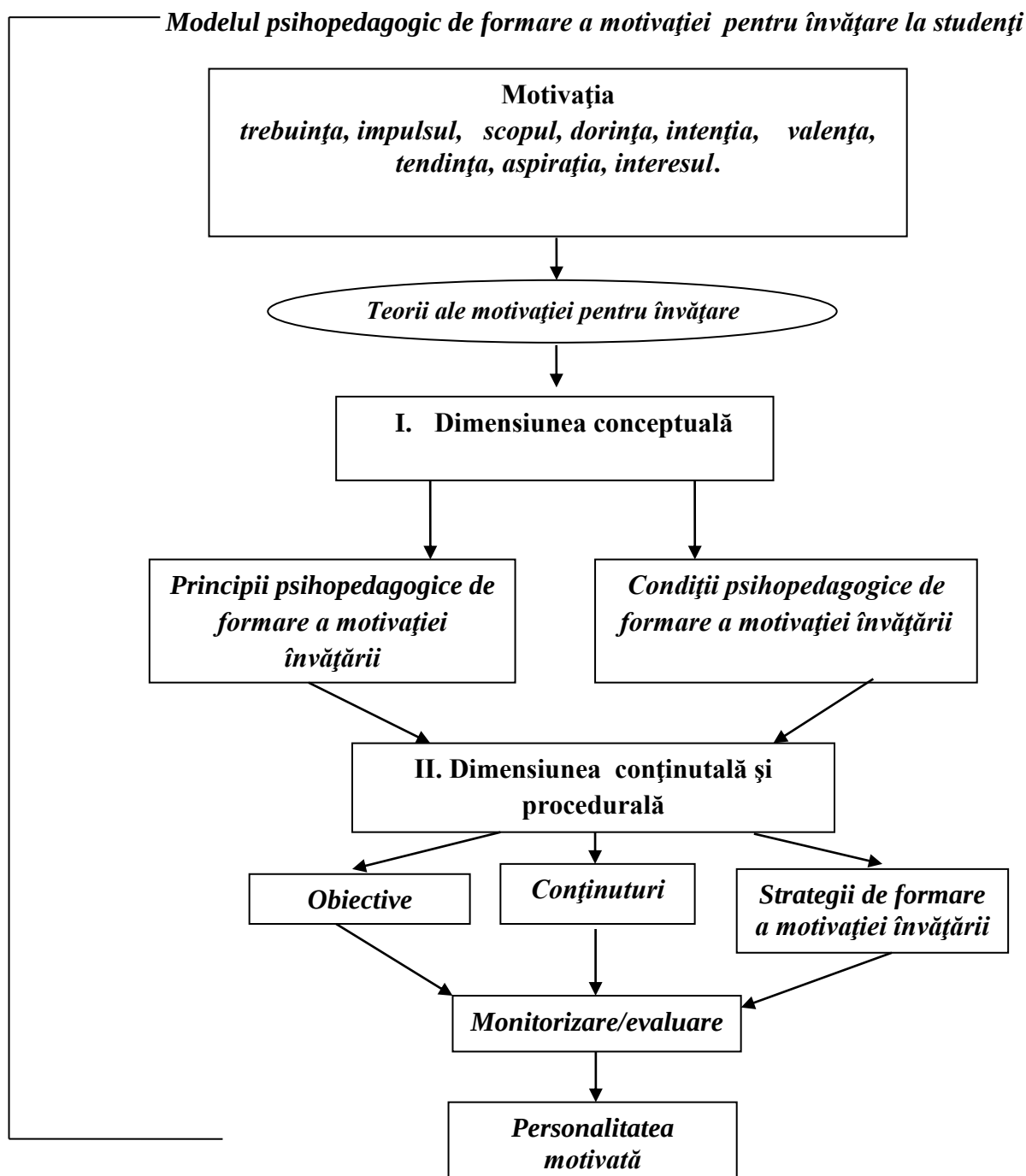

Fig.2. Modelul psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți

Modelul psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți este construit din **fundamente psihopedagogice**, care conceptualizează teoretic și practic formarea personalității cu motivație sporită. Structura modelului este axată pe teorii ale motivației pentru învățare și dimensiuni ale motivației. **Fundamentele pedagogice** constituie o parte a Modelului, manifestate prin: **teorii ale învățării, principii** și **condiții** pedagogice.

Strategiile de formare a motivației învățării prefigurează traseul metodic cel mai potrivit și mai eficient pentru abordarea unei situații concrete de predare/învățare, astfel se pot preveni erorile și evenimentele nedorite din activitatea didactică. Strategiile de formare a motivației învățării la studenți se bazează pe sprijinul reciproc, stimulează participările individuale, solicită efort de adaptare la

normele de grup, toleranța față de opiniile și părerile colegilor, dezvoltând capacitățile autoevaluative. Aceste strategii de formare a motivației pentru învățare la studenți sunt niște strategii de interacțiune activă între participanții la activitate (Figura 3).

Componentele strategiilor de formare a motivației pentru învățare sunt sistemul formelor de organizare și desfășurare a activității educaționale, sistemul metodologic respectiv sistemul metodelor și procedeele didactice, sistemul mijloacelor de învățământ, sistemul obiectivelor operaționale. Astfel, strategiile de formare a motivației învățării, utilizate și realizate în lucrare, constituie un sistem complex și coerent de mijloace, metode și tehnici ce duc la formarea motivației învățării cu rezultate scontate. Specific strategiilor de formare a motivației pentru învățare la studenți, este faptul că ele promovează interacțiunea dintre personalitățile participanților, ducând la formarea motivației învățării cu rezultate evidente. Realizarea strategiilor de formare a motivației pentru învățare la studenți este prezentată mai detaliat în cadrul activităților didactice din cadrul experimentului formativ).

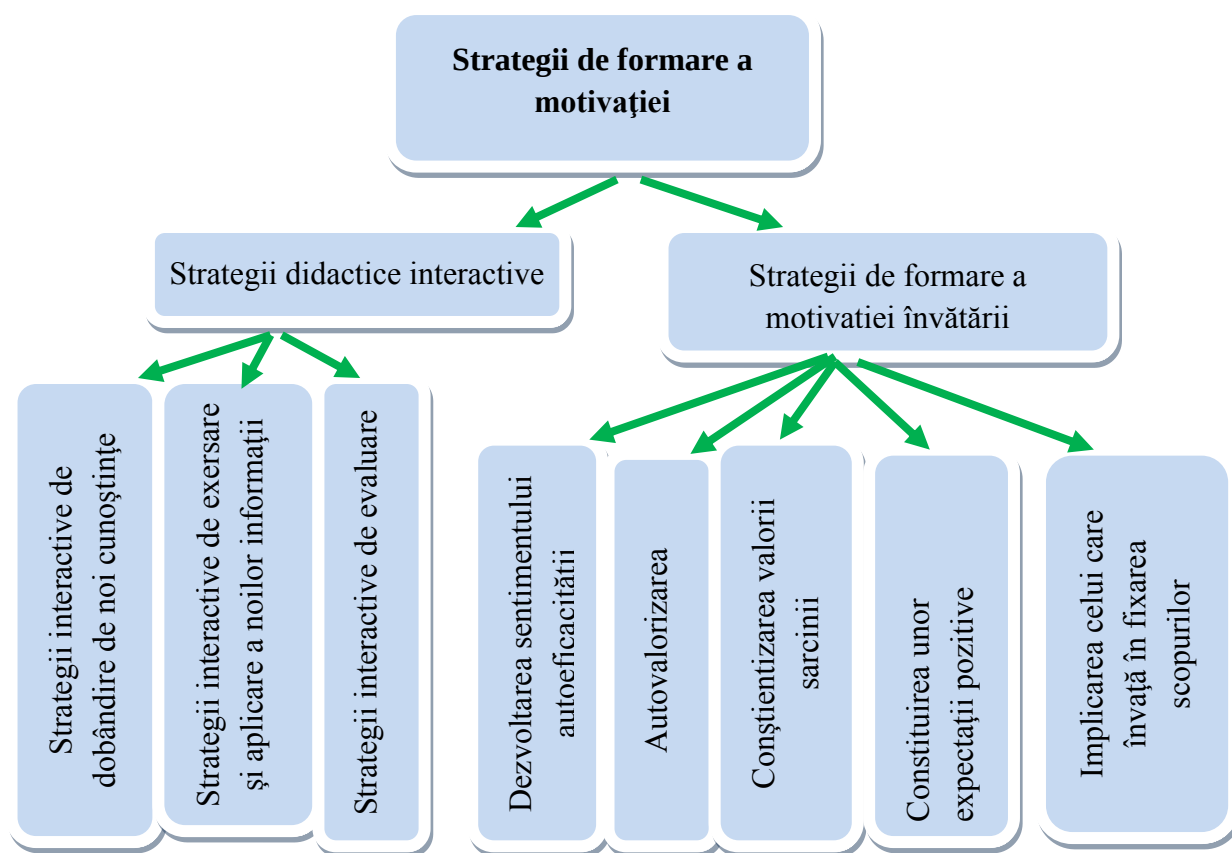

Fig. 3. Strategii de formare a motivației

În activitățile de învățare, cadrul didactic trebuie să opteze pentru cele mai adecvate strategii didactice interactive și strategii de formare a motivației învățării, deoarece ele se influențează și se completează reciproc, de aceea este necesar să organizeze un mediu propice unei învățări autentice și să-l plaseze pe student în centrul procesului educațional.

În vederea dezvoltării motivației studenților, în activitățile teoretice și practic-aplicative, sunt recomandate strategiile bazate pe formarea motivației pentru învățare, dintre care: autovalorizarea, conștientizarea valorii sarcinii, constituirea unor expectații pozitive implicarea celui care învață în fixarea scopurilor, precum și munca individuală, rezolvarea în mod independent a problemelor, armonizate cu strategiile care stimulează reflecția personală, interacțiunea cu ceilalți, asumarea în mod conștient și responsabil a sarcinilor didactice, sporirea încrederii în forțele proprii, dezvoltarea spiritului de inițiativă, independența gândirii, implicarea efectivă.

Auto-valorizarea/punerea în valoare a propriei personalități, studentul a fost încurajat și ghidat să o facă continuu în demersul nostru experimental, inclusiv prin metodele interactive, în care opinia studenților și produsul realizat de ei sunt apreciate și promovate. *Conștientizarea valorii/importanței sarcinii didactice* de la curs se operează printr-o multitudine de strategii didactice interactive, începând, în mod firesc cu cele de predare/dobândire a cunoștințelor teoretice și practice și terminând cu cele de evaluare, tehnica *Mozaicul* aplicată și analizată de noi, discuțiile de tip Panel, având un rol semnificativ în acest sens. Strategiile motivaționale de creare a *expectațiilor pozitive*/de orientare spre optimul valoric interacționează cu strategiile interactive, prin care nu se evaluează în mod strict doar calitatea produsului final elaborat de studenți, contând mult procesul de învățare/implicare la toate etapele de proiectare și învățare din cadrul metodologi ERRE: evocare – realizare a sensului – reflecție – extindere. *Implicarea celui care învață în realizarea obiectivelor* dezvoltă sentimentul de autoeficiență și se focusează pe aspecte practice relevante în procesul de instruire.

Strategiile interactive de formare a motivației învățării fac parte din strategiile didactice și ocupă un loc central în cadrul activității didactice, deoarece proiectarea și organizarea activității se realizează în funcție de decizia strategică a profesorului. Ele se bazează pe sprijinul reciproc; realizează schimburi de resurse și informații; oferă și primesc feed-back; cerând părerea colegilor; promovând eforturile susținute pentru a atinge obiective comune; influențându-se reciproc pentru reușită; utilizând abilitățile interpersonale; obținând beneficii de pe urma eficienței grupului. Toate strategiile didactice evidențiază o dată în plus că problemele de motivație ale studenților sunt extrem de diverse, iar intervenția profesorului nu se poate baza pe rețete, ci trebuie adaptată la fiecare situație în parte, în funcție de particularitățile psihologice ale studenților și de cele pedagogice ale mediului de învățare, ale conținuturilor și ale contextelor abordate. Contribuția noastră în demersul formativ prezentat și analizat se focusează pe aplicarea creativă a strategiilor didactice descrise în contextul transnistrean, monitorizarea lor, dar și pe promovarea acestora printre studenți și printre profesori și demonstrarea direcționată a aportului lor formativ-atitudinal în sporirea motivației de studiu.

Capitolul 3. Validarea experimentală a strategiei de formare a motivației pentru învățare la studenți elucidează realizarea condițiilor, principiilor și strategiilor psihopedagogice de formare a motivației pentru învățare la studenți. Cercetarea experimentală s-a axat pe rezultatele investigației teoretice privind conceptul de motivație și a strategiilor de formare a motivației pentru învățare. Abordarea strategiilor didactice interactive a constituit bază pentru elaborarea și validarea strategiilor de formare a motivației pentru învățare la studenți. În acest scop, au fost stabilite obiectivele cercetării experimentale:

- identificarea stării de fapt existente la momentul inițierii investigației experimentale cu privire la nivelul formării motivației a studenților implicați în eșantionul de cercetare;
- evidențierea posibilelor soluții în vederea formării motivației la studenți pentru învățare prin aplicarea strategiilor didactice interactive;
- stabilirea contribuției strategiilor didactice interactive privind formarea motivației pentru învățare la studenți, în vederea certificării pentru profesia didactică – nivelul I cu dreptul de a predă în învățământul general obligatoriu;
- construcția și validarea instrumentarului de evaluare a componentelor motivației din perspectiva strategiilor didactice de învățare;
- rezumarea ideilor finale în concluzii, ca urmare a rezultatelor înregistrate de studenții din grupul experimental și compararea acestora cu rezultatele subiecților grupului de control.

Cercetarea realizată cu scopul de a forma motivația pentru învățare la studenți prin aplicarea strategiilor didactice interactive a vizat, la prima etapă, un demers investigativ de natură constatativă,

ale cărui date au fost utile în inițierea strategiei de lucru, valorificabilă în abordarea complexă a studiului realizat. În acest sens, prima parte a acestui capitol este dedicată ilustrării contextului metodologic al investigației constative, la prima etapă experimentală, prin prezentarea eșantioanelor de subiecți implicați în cercetare, metodologiei de cercetare, instrumentelor.

Experimentul a fost realizat pe parcursul anului 2013, cu 106 studenți (98 de fete și 8 băieți) de la Universitatea de Stat „T.G. Șevcenko” din Tiraspol (Facultatea Pedagogie și Psihologie), filiala din or. Tighina. Vârsta medie a studenților a fost de 20 de ani.

Chestionarul de evaluare inițială „*Cercetarea motivelor activității de învățare a studenților în ciclul universitar*” include 4 itemi. Răspunsurile la primul item demonstrează cât de important pentru studenți este interesul personal al învățării în ciclul universitar (*dimensiunea personală*). Itemul al doilea reflectă necesitatea de funcționare social-culturală ce se asigură prin prisma mai multor trebuințe de interacțiuni, acceptare pozitivă ale celorlalți la propria persoană (*dimensiunea socio-culturală*). Al treilea item verifică aspectul dinamic și potențialul de a direcționa conduita (*dimensiunea comportamentală*). Itemul al patrulea identifică sferile cognitive în activitatea de învățare a studenților și reprezintă necesitatea individului de a face schimb de informații cu mediul și necesitatea lui de a se înțelege pe sine (*dimensiunea cognitivă*). Demersul aplicării chestionarului la etapa de constatare a rezultat din evidențierea funcției motivaționale prin care se stimulează dorința de a cunoaște în procesul de predare-învățare-evaluare și atitudinea pozitivă a studentului.

Constatăm deci din rezultatele înregistrate, că studenții învață pentru că învățarea ca atare le oferă, într-o anumită măsură, satisfacție. Pornind de la premisa că fiecare student are anumite tendințe pozitive legate de trebuințe, de împlinire, de competență, rezultă cele mai semnificative răspunsuri: *Obținerea notelor înalte* -15,5%, *Dezvoltarea gândirii creative și a memoriei logice* – 13,4%, *Conștientizarea și analiza lacunelor în cunoștințe* – 2,9%. Acestea stimulează, amplifică și influențează astfel eficiența învățării. Comparând și analizând rezultatele obținute în baza chestionarului „*Cercetarea motivelor activității de învățare a studenților în ciclul universitar*”, s-a constatat că motivația studenților pentru învățare a fost influențată de sistemul de activități, și predomină mai mult motivația extrinsecă –72,86%.

O condiție de o importanță incontestabilă pentru învățare eficientă a studenților în ciclul universitar este **climatul psihologic**, deoarece, utilizând în procesul de învățământ cele mai efective metode, ele vor fi ineficiente, dacă nu se va ține cont de atmosfera psihologică. Respectiv, la etapa de constatare am realizat chestionarul „*Evaluarea climatului psihologic al învățării în grupul de studenți*”. Scopul acestui chestionar a fost de a evalua *climatul psihologic* în grupele de studenți, iar criteriile de apreciere a atmosferei psihologice favorabile fiind:

- nivel înalt – dacă a marcat de la 60 până la 80 puncte;
- nivel mediu – dacă a marcat de la 40 până la 60 puncte;
- nivel scăzut – dacă a marcat de la 10 până la 40 puncte.

Analizând rezultatele cercetării climatului psihologic în *grupul experimental* am constatat că 22,0% de respondenți caracterizează atmosfera psihologică – favorabilă, iar 30,0% de respondenți caracterizează atmosfera psihologică cu un nivel mediu al favorabilității și 48,0% de respondenți caracterizează atmosfera psihologică cu un nivel scăzut.

Dacă am compara rezultatele cercetării atmosferei psihologice la *grupul experimental* cu rezultatele obținute din *grupul de control*, vom observa că 12,0% de respondenți caracterizează atmosfera psihologică – favorabilă, 36,0% – caracterizează atmosfera psihologică cu un nivel mediu al favorabilității și 52,0% – caracterizează atmosfera psihologică nefavorabilă.

Tabelul 1.

Nivelul atmosferei psihologice favorabile în grupele de studenți (etapa de constatare)

Grupul de studenți	Nivel înalt al atmosferei psihologice	Nivel mediu al atmosferei psihologice	Nivel scăzut al atmosferei psihologice
<i>grupul experimental</i>	(22,0%)	(30,0%)	(48,0 %)
<i>grupul de control</i>	(12,0%)	(36,0%)	(52,0%)

Astfel, analiza datelor din tabelul de mai sus ne relevă că majoritatea studenților, din grupurile educaționale caracterizează atmosferă psihologică în colectiv – nefavorabilă, ceea ce afectează negativ motivația pentru învățare și, implicit, randamentul acesteia. Pentru a forma și a menține un climat psihologic favorabil în grupul de studenți, este necesar ca pedagogul să implice studenții în activități colective și de grup. Conținutul și formele activităților colective și de grup organizate trebuie să aducă satisfacție emoțională fiecărui membru al grupului de studenți. Din datele obținute, din demersul formativ al cercetării și din interpretarea lor în baza chestionarului „Evaluarea climatului psihologic al învățării în grupul de studenți, am constatat următoarele: formarea și menținerea unui climat psihologic favorabil în grup va avea o contribuție incontestabilă la formarea motivației învățării eficiente și la prevenirea eșecurilor academice la studenți.

Strategiile didactice utilizate au urmărit identificarea drumului parcurs de cogniție, adică succesiunea transformărilor primare ale modelelor verbalizate, care sunt caracteristice pentru studiere, dar și compararea lor obiectivă, ca motivație a învățării.

Experimentul formativ s-a desfășurat cu grupul experimental, fiind format din 53 de studenți în cadrul orelor de curs și seminare la psihologie (Facultatea de Pedagogie și Psihologie) de la aceeași instituție.

Scopul experimentului formativ a fost implementarea diverselor activități de învățare în procesul didactic, ce vor contribui la formarea motivației învățării la studenți.

Experimentul formativ a fost realizat timp de un semestru, fiind selectate diverse strategii didactice interactive eficiente. Pentru fiecare subiect predat am elaborat activități care au fost implementate în procesul didactic. Organizarea acestor activități a avut misiunea de a-i motiva pe studenți să participe activ, să se implice eficient în învățare. Utilizarea diverselor strategii didactice de învățare pe tot parcursul etapei de formare au condus la rezultate bune. Într-o astfel de situație, am valorificat următorul algoritm:

- să-i facem studentului cunoscută strategia de învățare;
- să prezentăm avantajele/dezavantajele strategiei;
- să prezentăm avantajele strategiei comparative cu alte metode de învățare deja familiare;
- să evidențiem în fața studentului că există și posibilitatea combinării/modificării contextuale a strategiilor de învățare.

Una dintre strategiile utilizate în cadrul orelor de curs, care a contribuit la formarea motivației învățării la studenți, la captarea și menținerea atenției a fost o tipologie variată de *întrebări: introductive, literale, de traducere, interpretative, aplicative, sintetice, evaluative*. Prin intermediul acestor întrebări formulate corect am avut posibilitatea să-i activizăm pe studenți și să le trezim interesul pentru subiectul de studiu, provocându-le o învățare profundă și funcțională.

O altă strategie didactică ce contribuie la stimularea motivației pentru învățare la studenți, pe care o aplicăm frecvent în practica pedagogică, inclusiv în cercetarea dată, este *jocul didactic*. Utilizând în

practica mea pedagogică (mai mult de zece ani) diverse jocuri didactice, am încercat să realizez legătura nu numai cu tema de studiu, dar, de asemenea, am luat în considerare și interesele studenților. Jocurile nu ar trebui să fie considerate ca o activitate secundară sau ca o modalitate de a „omorî” timpul, valoarea educațională a acestora și posibilitățile motivaționale le-au plasat într-o poziție-cheie în procesul de învățare. Totodată, jocurile didactice provoacă în procesul de învățare un component emoțional pozitiv, consolidând legăturile interpersonale de grup și promovând unitatea grupului, chiar la grupul de studenți.

Pentru stimularea intensivă a învățării, am practicat în mod frecvent învățarea și evaluarea reciprocă, care, conform algoritmului său, este centrată pe patru strategii de învățare: *rezumarea* înseamnă expunerea a ceea ce este mai important din ceea ce s-a citit; *punerea de întrebări* se referă la listarea unei serii de întrebări despre informațiile citite; cel ce pune întrebările trebuie să cunoască bineînțeles și răspunsul; *clarificarea* presupune discutarea termenilor necunoscuți, mai greu de înțeles, apelul la diverse surse lămuritoare, soluționarea neînțelegerilor și *prezicerea* se referă la exprimarea a ceea ce cred studenții că se va întâmpla în continuare, bazându-se pe ceea ce au citit.

Metoda are două variante de utilizare, pe care le-am încercat și pe care le-am considerat eficiente: în prima, grupa primește același text de studiat și este împărțită în patru grupuri, în fiecare dintre acestea studenții având același rol: primul grup este format din rezumatori, al doilea din întrebători, al treilea din clarificatori, iar al patrulea de prezicători. În final, după lucrul pe text, fiecare grup își exercită rolul în fața celorlalte grupuri. În a doua variantă, după ce se împarte textul în părți logice, studenții sunt divizați în atâtea grupe câte părți are textul respectiv; în fiecare grupă există câte patru studenți-un rezumator, un întrebător, un clarificator și un prezicător. După lucru pe text, fiecare grupă află de la cealaltă despre ce a citit, apoi fiecare membru al fiecărei echipe îi învață pe colegii din alte grupe ceea ce a lucrat.

După cum am observat, metodele activ-participative pe care le-am aplicat în demersul formativ au o serie de avantaje motivaționale evidente, voi puncta aici doar avantajele metodelor *predării/învățării reciproce*, la care ader și eu, alături de alți practicieni: este o strategie de învățare în grup, care stimulează și motivează; ajută studenții în învățarea metodelor și tehnicilor de lucru cu textul, tehnici de muncă intelectuală pe care le poate folosi apoi și în mod independent; dezvoltă capacitatea de exprimare, atenția, gândirea cu operațiile ei (analiza, sinteza, concretizarea, generalizarea, abstractizarea) și capacitatea de ascultare activă; stimulează capacitatea de concentrare asupra textului de citit și priceperea de a selecționa esențialul. Dezavantajele metodelor date, pe care le recunoaștem și ne străduim să le atenuăm permanent sunt: obișnuirea studenților cu un anumit rol și, implicit, dificultatea lor de a se acomoda cu un altul; după lucrul în grup, studentul poate obosi și nu se mai concentrează suficient atunci când un coleg îi predă. Printre modalitățile aplicate de evaluare, remarcăm: observarea, corectarea reciprocă, autocorectarea etc.

În demersul nostru formativ am aplicat pe larg și *metoda studiului de caz*, care se află la baza formelor de învățământ propuse de către Graduate School of Business Administration de la Harvard. Astfel, un studiu de caz poate fi o situație umană complexă unică, de exemplu, o decizie majoră cu consecințele ei, un proiect ce se implementează, un eveniment important etc., care urmează să fie investigate în contextul lor concret. În viața socială există evenimente unice, nerepetitive, situații rare sau extreme, chiar critice, destul de problematice, care pot fi analizate, investigate într-un studiu de caz singular sau multiplu. Învățarea bazată pe studiul de caz presupune angajarea activă și interactivă a studenților în desfășurarea de activități de analizare și dezbateri colective a unui „caz”, de identificare și examinare a variantelor de acțiune și de luare de decizii în conformitate cu propriul sistem de valori. Astfel, învățarea bazată pe studiul de caz are tangență și cu învățarea prin cooperare, contribuind și ea

la dezvoltarea comportamentelor sociale ale studenților, indiferent dacă analizarea și soluționarea cazului se realizează frontal, pe grupe sau individual. În ultimele doua situații, etapa de discutare a variantelor de soluționare se realizează cu participarea întregului colectiv de studenți. Particularitățile studiului de caz țin de prezentarea unei situații în dimensiunile ei caracteristice care permite angajarea viitorului specialist într-un proces de reflecție mai global în legătură cu faptele trăite. În această situație, el are rolul de consultant în cazul care se discută, iar profesorul conduce învățarea, ghidează studenții, le oferă puncte de sprijin, validează soluția și obține feed-backul formativ și sumativ. Profesorul în nici un caz nu va impune propriul punct de vedere referitor la situația în discuție, dar va încuraja studenții să se implice cât mai activ în dezbateri fiind critici și propunând cât mai multe variante de soluționare. În didactica psihologiei această metodă este inerentă și prezintă multiple avantaje, în primul rând pentru studenți, dar și pentru profesorul care facilitează demersul de instruire.

O altă metodă foarte importantă în stimularea motivației pentru învățare la studenți, aplicată de noi, a fost *Mozaicul*, care se bazează pe distribuirea sarcinilor de învățare unor grupuri de studenți astfel ca în urma colaborării fiecare student să aibă întreaga schemă de învățare și să învețe în mod interactiv tema. Învățarea diferențiată se bazează pe ideea că unii studenții pot cunoaște mai bine anumite aspecte ale conținutului (specializare), dar că toți studenții au aceleași cunoștințe generale despre întregul subiect. Fiind respectate cerințele de învățare, activitățile structurate și organizate conform standardelor și profesorul oferindu-le un bun model al acestei activități, în rezultat, studenții vor fi motivați să învețe.

Implementarea acestor strategii didactice moderne presupune un cumul de calități și disponibilități din partea cadrului didactic: receptivitate la nou, adaptarea stilului didactic, mobilizare, dorință de autoperfecționare, gândire reflexivă și modernă, creativitate, inteligența de a accepta noul și o mare flexibilitate în concepții. Utilizarea acestora în activitatea de predare-învățare-evaluare contribuie la îmbunătățirea calității procesului instructiv-educativ, având un caracter activ-participativ și o reală valoare activ-formativă asupra personalității studentului, asupra formării motivației de învățare și de debut profesional de succes. Contribuția noastră în demersul formativ prezentat și analizat se focusează pe aplicarea creativă a strategiilor didactice descrise în contextul transnistrean, monitorizarea lor, dar și pe promovarea acestora printre studenți și printre profesori și demonstrarea direcționată a aportului lor formativ-atitudinal în sporirea motivației de studiu.

Scopul experimentului de control a constatat în validarea strategiilor de formare a motivației pentru învățare a studenților-pedagogi. Pentru a atinge obiectivele propuse am aplicat un complet de metode: analiza și sinteza teoretică; chestionarele: „*Cercetarea motivelor activității de învățare a studenților în ciclul universitar*”; „*Evaluarea climatului psihologic al învățării în grupul de studenți*”; „*Studierea potențialului motivațional a strategiilor și metodelor didactice*”.

Chestionarul „*Cercetarea motivelor activității de învățare a studenților în ciclul universitar*” conține 4 itemi. Scopul aplicării chestionarului a prevăzut și marcarea altor factori care sporesc sfera motivației. Demersul aplicării chestionarului de verificare a rezultat din evidențierea funcției motivaționale prin care se stimulează dorința de a cunoaște în procesul de predare – învățare-evaluare și atitudinea pozitivă a studentului. Chestionarul aplicat indică o prezență obiectivă a nevoii de evaluare la studenți a motivației formate în procesul învățării. Rezultatele experimentului de constatare sunt prezentate în plan comparativ cu cele obținute la etapa de control. În urma analizei chestionarului, am ajuns la următoarele deziderate.

Tabelul 2.

Răspunsurile studenților din lotul experimental *la itemul 1* (dimensiunea personală)

Nr.	<i>Studiile universitare îmi vor fi de folos pentru ...</i>	Etapă de constatare %	Etapă de control %	Valoarea t
1	cariera dorită	18,2	7,9	2,24
2	autorealizarea în domeniul științific	16,0	16,5	0,09
3	menținerea autorității personale în colectivul de studenți	14,0	16,3	0,47
4	încadrarea în atmosfera universitară	12,8	12,9	0,02
5	creșterea răspunderii, sânguinței și calităților de lider	9,3	9,0	0,06
6	obținerea stimei celor din jur	8,5	3,2	1,64
7	creșterea vocației profesionale	7,8	8,2	0,11
8	autorealizarea potențialului personal	5,2	4,5	0,23
9	realizarea unui studiu independent	4,4	4,0	0,17
10	succes în învățământul profesional	3,3	18,0	3,55

Analizând rezultatele de la itemul 1, se observă schimbări de opinii, privind aspectul general al învățării, se pune accentul pe succesul în învățământul profesional, de exemplu, răspunsul *pentru succesul în învățământul profesional a crescut semnificativ de la 3,3 până la 18,0*. Studenții au remarcat dezvoltarea simțului vocației profesionale, *crescând cu 0,11*, iar – *motivația pentru dezvoltarea în carieră a scăzut cu 2,24*.

Tabelul 3.

Răspunsurile studenților la itemul 2 (dimensiunea socio-culturală)

Nr.	<i>Ce posibilități ne oferă pe viitor învățarea în ciclul universitar ...</i>	Etapă de constatare %	Etapă de control %	Valoarea t
1	pentru a putea concura la obținerea unui loc de muncă	17,6	17,7	0,02
2	Autoinstruire	15,4	16,0	0,11
3	pentru dezvoltare generală	15,3	4,9	2,56
4	de a crea o familie de succes	12,8	12,9	0,02
5	pentru a obține cunoștințe și deprinderi culturale	2,7	10,5	2,32
6	pentru a fi solicitat să activezi în proiecte diferite	9,8	10,0	0,08
7	pentru încadrarea în cultura actuală generală	7,2	7,0	0,04
8	pentru respectul de sine	5,3	15,9	2,55
9	pentru a avea un statut social înalt	3,4	10,5	2,06
10	de a călători peste hotare	2,6	2,5	0,06

Din tabelul de mai sus concluzionăm ideea că procentajul la răspunsul *Pentru a obține cunoștințe și deprinderi culturale* s-a mărit cu 2,32. De asemenea, a crescut răspunsul *Pentru a avea un statut social înalt* cu 2,06 și autoperfecționarea – cu 0,11. Aproximativ la același nivel a rămas răspunsul *De a călători peste hotare*.

Răspunsurile sintetizate la itemul 3 al chestionarului este înregistrat în figura de mai jos, descoperindu-ne dinamica pozitivă a schimbărilor comportamentale ale studenților.

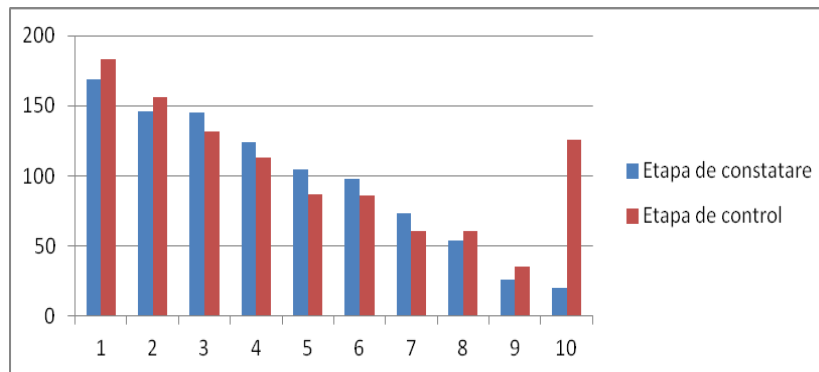

Fig. 4. Ce schimbări în comportamentul dvs. vă provoacă învățământul universitar...

1. Adaptarea la viața studentească.
2. Însușirea competențelor profesionale.
3. Dezvoltarea spiritului de disciplină.
4. Încadrarea în activitatea de învățare universitară.
5. La formarea abilităților organizatorice viețuind în cămin.
6. Îndeplinirea exigenței pedagogice.
7. Formarea valorilor morale.
8. Încadrarea într-o comunitate socială a tineretului studios.
9. Cooperarea în activitatea de învățare universitară cu colegii de grup.
10. Asigurarea reușitei viitoarei activități profesionale.

În baza figurii anterioare, remarcăm ideea că a crescut cu 3,03% răspunsul la *Asigurarea reușitei viitoarei activități profesionale*, ceea ce denotă conștientizarea rolului pentru învățare în activitatea profesională, dar și alte schimbări comportamentale relevante provocate de instruirea universitară.

Dezvoltarea sferei cognitive a studenților și manifestarea ei propriu-zisă are o mare importanță pentru stimularea continuă a motivației de învățare și asigurarea unor rezultate durabile.

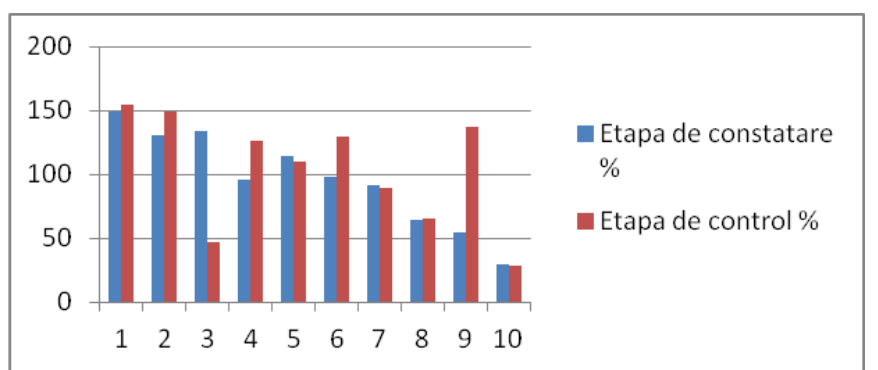

Fig. 5. Dezvoltarea sferei cognitive la studenți se manifestă prin...

1. Satisfacția cognitivă în procesul de studii
2. Formarea competențelor cognitive profesionale.
3. Dezvoltarea gândirii creative și a memoriei logice.
4. Asimilarea cunoștințelor și abilităților profesionale profunde.
5. Obținerea notelor înalte.
6. Formarea creativității profesionale.
7. Dezvoltarea percepției, atenției și imaginației profesionale.
8. Participarea cu succes la discuții științifice.
9. Satisfacție și îmbogățire intelectuală.
10. Conștientizarea și analiza lacunelor în cunoștințe.

Observăm că a crescut semnificativ gradul de *Satisfacție față de îmbogățirea intelectuală* – cu 2,05%. Răspunsul studenților la itemul *Formarea creativității profesionale a crescut cu 0,73%* și la răspunsul *Asimilarea cunoștințelor și abilităților profesionale profunde* a crescut cu 0,70%, ceea ce denotă că studenții sunt motivați pentru învățare și doresc să devină specialiști bine pregătiți în domeniu. Astfel, pe parcursul cercetării, am stabilit că cea mai eficientă învățare este prin cunoașterea capacităților proprii de a învăța. De mare valoare este cunoașterea interesului propriu pentru studiu, pentru munca intelectuală, precum și cunoașterea interesului de a învăța ceea ce trebuie (creșterea motivației de a învăța să înveți este un lucru interesant), fapt demonstrat de dinamica pozitivă a rezultatelor cercetării noastre.

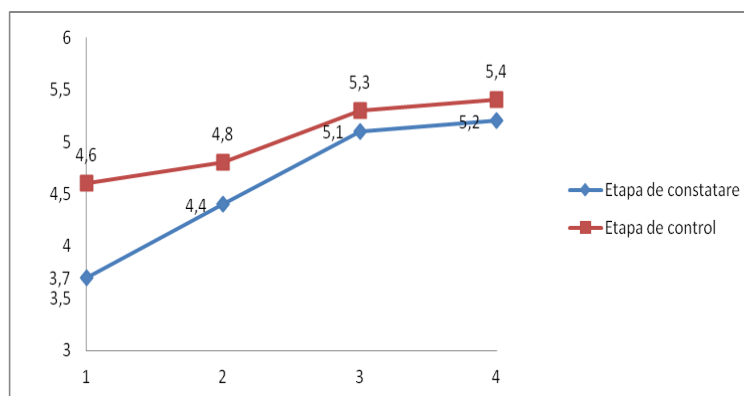

Fig. 6. Dinamica motivelor învățării la studenți la etapa de constatare și la etapa de control

După cum relevă datele din figura de mai sus, dinamica motivelor învățării la studenți s-a modificat esențial. Validarea experimentală a sistemului de condiții, strategii și mijloace psihopedagogice de formare a motivației învățării la studenți ne-a oferit date experimentale ce descoperă modificările calitative a motivației învățării studenților din grupele experimentale. Am demonstrat că sistemul de condiții și mijloace psihopedagogice asigură formarea motivației învățării la studenți. Comparând și analizând rezultatele obținute în baza chestionarului „*Cercetarea motivelor activității de învățare a studenților în ciclul universitar*”, s-a constatat că motivația studenților pentru învățare a fost influențată de sistemul de activități, condiții și strategii interactive de formare a motivației. Pentru reflectarea dinamicii motivaționale a fiecărui student, au fost aplicate fișe de observare individuală sistematică și fișe de autoevaluare prin chestionar. Sistemul de activități considerate stimulatoare, modalitățile didactice inovative, creative și interactive de învățare au fost apreciate de studenți, deoarece le-a format motivația intrinsecă, prin felul de a învăța și a cunoaște cât mai mult, dar și a se ajuta reciproc, învățând unul de la altul.

Tabelul 4.

Nivelul atmosferei psihologice în grupele de studenți (etapa de control)

Grupul de studenți	Nivel înalt al atmosferei psihologice	Nivel mediu al atmosferei psihologice	Nivel scăzut al atmosferei psihologice
<i>grupul experimental</i>	53,0%	40,0%	7,0%
<i>grupul de control</i>	11,0%	33,0%	56,0%

În urma aplicării la etapa de control a chestionarului „*Evaluarea climatului psihologic al învățării în grupul de studenți*”, am constatat că 53% dintre studenții grupei experimentale caracterizează atmosfera psihologică din grup prin: stabilitate emoțională, relații reciproce binevoitoare, stare bună de

spirit, disponibilitate, simpatie reciprocă etc. În general, studenții caracterizează climatul psihologic fiind favorabil. În grupul de control 56% dintre respondenți caracterizează atmosfera psihologică din grup prin: activitate de comunicare scăzută, atitudine negativă față de activitatea în comun, învinuiri în situații dificile, lipsă de unitate în grup etc. Analiza comparativă a datelor testării la etapa de constatare și etapa de control a subiecților din cele două grupuri, a scos în evidență următorul aspect: în grupul experimental s-a constatat climatul psihologic favorabil, iar răspunsurile studenților din grupul de control ne indică un climat psihologic mai puțin favorabil. Așadar, accentul pus de noi pe nevoile fiecărui student și pe crearea unui mediu prietenos de învățare s-au soldat cu succes, contribuind la dinamica pozitivă a rezultatelor experimentale calitative și cantitative.

Așa cum am menționat anterior, un loc central în cadrul activității didactice la studenți îl ocupa *strategiile de formare a motivației învățării*, deoarece proiectarea și organizarea activității didactice se realizează, în funcție de decizia strategică a profesorului. Utilizând chestionarul „*Studierea potențialului motivațional a strategiilor și metodelor didactice*”, am constatat care strategii și metode didactice și în ce măsură provoacă interes studenților și îi motivează în procesul învățării.

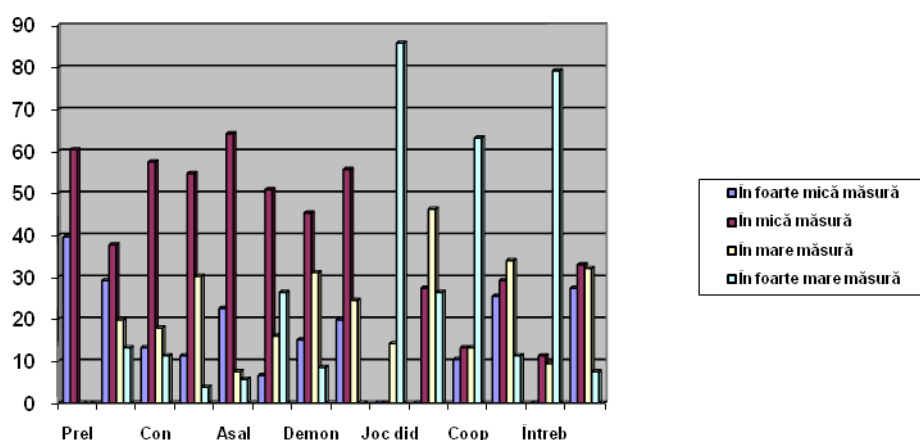

Fig. 7. Potențialul motivațional al strategiilor didactice

Conform datelor prezentate, subliniem că studenții au ales din șirul de strategii și metode enumerate următoarele: *jocul didactic, cooperarea (învățarea în echipă sau grup prin studiu de caz, mozaic și SINELG) și întrebările introductive la începutul orelor*, indicând că aceste metode provoacă interes și motivează învățarea într-o măsură mai mare decât celelalte strategii didactice utilizate. Este justificată asemenea deducție, deoarece aportul interactivității în sporirea randamentului didactic și, implicit, al motivației, s-a demonstrat de către noi, atât din perspectivă teoretică, cât și practică.

Utilizând chestionarele analizate, s-a constatat că motivația studenților pentru învățare a fost influențată de sistemul de activități, condiții și strategii motivaționale. Din abordarea efectuată vom menționa că studenții au înțeles importanța, în însușirea materialului despre conștientizarea învățării atât pentru cunoaștere, cât și pentru cariera profesională și viață, în general. Motivația, fiind un factor psihologic ce influențează comportamentul, are o acțiune benefică asupra formării profesionale și determină modelul subiectiv al cauzalității obiective, acumulată în timp, transformată și transpusă prin învățare și educație în sfera internă a persoanei. Iar relația dintre motivație, mai bine zis, dintre intensitatea motivației și nivelul performanței este dependentă de complexitatea activității pe care subiectul o are de îndeplinit. Datele finale, raportate la datele experimentului constatativ, demonstrează relevanța diferențelor obținute în cazul grupelor experimentale, comparativ cu grupele de control. Validitatea datelor experimentale au fost demonstrate de diferențele rezultatelor dintre grupuri, inclusiv de rezultatele aplicării strategiilor didactice interactive, dintre care *interogarea multiprocesuală, jocul didactic, mozaicul, instruirea reciprocă, știu-vreau să știu-învăț, SINELG, tehnici de învățare prin cooperare* etc.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele teoretice și practice, obținute prin cercetarea realizată, despre formarea motivației de învățare a studenților, certifică soluționarea problemei cu privire la fundamentarea și valorificarea contextuală a sistemului de condiții de formare a motivației pentru învățare la studenți (pedagogice, psihologice și metodologice) creând un cadru motivațional și didactic/metodologic adecvat privind eficientizarea procesului și a rezultatelor academice ale studenților. Acestea au contribuit la dezvoltarea personalității prin fundamentarea, argumentarea, proiectarea și aplicarea *Modelul psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți*.

Sinteza aspectelor teoretice și aplicative a permis formularea următoarelor concluzii:

- Studiile reprezentative din domeniul psihologiei, pedagogiei, psihosociologiei arată că motivația este un proces ce desemnează *un ansamblu de mobiluri, trebuințe, tendințe, afecte, interese, intenții, idealuri, care susțin realizarea anumitor acțiuni, fapte, atitudini și comportamente*. Astfel, se explică faptul că motivația are la bază un scop precis, clar și chiar cuantificat, o conștiință clară a faptului că scopul poate fi atins prin mijloace adecvate, aflate la îndemâna persoanei și, nu în ultimul rând, o voință fermă și deliberată, matură, prin care convingerea că va trebui să acționăm pentru a ne atinge scopul și că reușita depinde de propriile acțiuni și nu de fenomene exterioare, aleatorii.

- Motivația pentru învățare este axa primordială a succesului universitar și înglobează un ansamblu de factori interni ai personalității studentului, care-i orientează, organizează și susțin eforturile în învățare, corelând pe cele patru dimensiuni *comportamentală, personală, socioculturală și cognitivă*. În procesul de învățare, formarea motivației poate fi realizată prin: trezirea interesului și dorinței de a învăța; crearea condițiilor optime de însușire a conținutului în așa mod, încât aceasta ulterior să devină factor de studiere; claritatea scopului și a obiectivelor activității didactice; perspectiva rezultatului și a aplicării în practică a celor însușite; oferirea unor tipare-model la care ar putea apela în situații concrete de viață etc.

- Sinteza literaturii de specialitate pe problema strategiilor didactice, în general, și strategiile de formare a motivației învățării, în special, a condus la ideea de determinare a celor mai eficiente strategii, dintre care *implicarea celui care învață în fixarea scopurilor învățării, construirea unor expectații pozitive, conștientizarea valorii sarcinii, autovalorizarea, dezvoltarea sentimentului eficacității*. Acestea au la bază implicarea și interacțiunea studenților în activitatea de învățare, cu scopul dinamizării și eficientizării acestora, pentru reușita personală, profesională și socială a studentului.

- Ca rezultat al analizelor efectuate, a fost elaborat *Modelul psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți* care a fost valorificat în cadrul experimentului pedagogic. Modelul a favorizat formarea motivației pentru învățare la studenți, acestea manifestându-se în cadrul prelegerilor și seminarelor universitare, relevante de caracteristici precum *independența gândirii, demonstrată, în special, de capacitatea de producere rapidă a unui număr mare de idei, în cadrul învățării prin cooperare; prin capacitatea de integrare a elementelor diverse în același câmp perceptiv, în cazul aplicării strategiei interogarea multiprocesuală; capacitatea de transformare și combinare a ideilor în procesul desfășurării jocului didactic*. Având la bază teorii ale motivației pentru învățare, dimensiuni ale motivației, *principii și condiții psihopedagogice, competențe profesionale, strategii de formare a motivației învățării, centrarea pe student*, modelul elaborat și-a demonstrat eficiența.

- Prin cercetarea noastră am contribuit la extinderea cercetărilor în domeniul didacticii universitare cu privire la rolul metodologiei interactive, în special, și a stimulării motivației de învățare ca bază solidă pentru dezvoltarea personalității și pentru viitoarea carieră profesională, în general, evidențiind aspecte psihopedagogice funcționale, necesare și utile actului didactic postmodern.

Recomandări practice:

- *Instituțiilor de formare profesională inițială și continuă a cadrelor didactice:* instruirea cadrelor didactice în vederea utilizării extinse și variate a strategiilor de formare/dezvoltare/stimulare a motivației pentru învățare; implementarea *Modelul psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți* în cadrul cursurilor universitare și seminarelor și extrapolarea valorificării lui în formarea continuă a cadrelor didactice și manageriale.

- *Echipelor manageriale universitare:* diversificarea ofertelor de studiu și cercetare pentru studenți, atragerea mai intensivă a angajatorilor în cooperarea cu universitățile, inclusiv în cadrul seminarelor practice și a cercetărilor pentru tezele de licență și masterat, pentru a spori relevanța praxiologică a învățământului; crearea condițiilor pentru mobilitatea academică a studenților și pentru varierea mediilor de învățare.

- *Cercetătorilor în domeniul științelor educației/al științelor socio-umane etc.:* extinderea perspectivelor de abordare a motivației pentru învățare în mediul academic și contextualizarea diferențiată a acestora; crearea unor grupe mixte în proiectele de cercetare pentru abordarea interdisciplinară a problematicii în cauză.

- *Conceptorilor de piese curriculare:* dezvoltarea și adaptarea în curricula, manuale, ghiduri a unor strategii de formare/dezvoltare/stimulare a motivației învățării, inclusiv în contextul în care universitățile de masă devin accesibile și pentru tinerii cu potențial academic mai modest; crearea de soft-uri educaționale pentru învățarea independentă și pentru colaborarea studenților în diferite rețele profesionale.

BIBLIOGRAFIE

1. Bazel L. Condiții pedagogice de formare a motivației pentru studierea limbilor moderne în ciclul liceal. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. Chișinău: USM, 2006. 26 p.
2. Bocoș M. Instruire interactivă: repere pentru reflecție și acțiune. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară, 2002. 378 p.
3. Bojovici L.I., Blagonadejna L.V. Psihologia personalității școlarului. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1963.
4. Cartaleanu T., Cosovan O. ș.a. Formarea de competențe prin strategii didactice interactive. CE PRO DIDACTICA, Chișinău, 2008. 204 p.
5. Cioban-Pilețcaia A. Bazele științifico-teoretice ale motivației studierii cursului gimnazial de matematică (în baza elementelor de algebră). Teza de doctor în pedagogie. Chișinău, 2007
6. Didactica universitară: Studii și experiențe (coord. M. Șevciuc). Chișinău: CEP USM, 2011. 294 p.
7. Dumitriu Gh. Condiții psihosociale ale învățării școlare. Teză de doctorat. Iași: Universitatea „Al. I. Cuza”, 1997. 298 p.
8. Focșa-Semionov S. Învățarea autoreglată. Chișinău, 2010, 359 p.
9. Goraș-Postică V. Interactivitatea – un indicator important de calitate în didactica universitară. Reflecții academice pe marginea dezbaterilor cu studenții filologi. În: STUDIA UNIVERSITATIS. Seria Științele Educației. Chișinău: CEP USM nr. 9, 2007. p. 41-45.
10. Goraș-Postică V. Portofoliul proiectării universitare din perspectiva calității și a centrării pe student. Studia Universitatis. Seria Științe ale educației, nr.9 (29), Chișinău: USM 2009. p. 13-16
11. Guțu VI. Proiectarea didactică în învățământul superior. Chișinău: CEP USM 2007. 141 p.
12. Guțu VI., Silistraru N., Platon C. ș.a. Teoria și metodologia curriculum-ului universitar. Chișinău: Editura CEP USM, 2003. 234 p.
13. Hayes N., Orrell S. Introducere în psihologie. București: Editura ALL Educațional, 2010. 544 p.
14. Ionescu M., Chiș V. Strategii de învățare – predare. București: Editura Științifică, 1992, 262 p.
15. Jung C.G. Tipuri psihologice, București: Editura Humanitas, 1996, 186 p.
16. Monteil J.M. Educație și formare. Iași: Editura Polirom, 1997.
17. Mureșan P. Învățarea eficientă și rapidă. București, 1990. 271 p.
18. Neacșu I. Metode și tehnici de învățare eficientă. București: Editura Militară, 1990. 371 p.
19. Neacșu, I., Motivație și învățare. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978. 234 p.
20. Patrașcu D. Tehnologii Educaționale. Chișinău: Î.S.F.E.P. Tipografia Centrală, 2005. 704p.
21. Pavelcu V. Cunoașterea de sine și cunoașterea personalității. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1982.
22. Popescu-Neveanu P. Dicționar de psihologie. București: Editura Albatros, 1978. 389 p.
23. Poștan L. Motivația învățării la vârstele adulte din perspectiva conceptului educației pe parcursul vieții. Teza de doctor în pedagogie. Chișinău, 2006. www.cnaa.acad.md
24. Pruteanu M. Formarea motivației la însușirea limbajului medical de către studenții alolingvi (în contextul curriculumului la limba română pentru învățământul universitar). Teza de doctor în pedagogie. Chișinău, 2008. 148 p.
25. **Staricov E., Câteva probleme ale motivației în formarea competențelor comunicative la orele de limbă română pentru alolingvi; Studia Universitatis, seria Științele Educației, Nr.5, USM, Chișinău, 2007, p. 86-88**
26. **Staricov E., Aspectul comunicativ al motivării intradidactice; Studia Universitatis, seria Științele Educației, Nr. 9 (29), USM, Chișinău, 2009, p. 230-235**
27. **Staricov E., Conținutul de învățământ la limba română pentru alolingvi și motivarea comunicativă; Studia Universitatis; seria Științele Educației, Nr.5 (35) USM, Chișinău 2010, p. 272-276**
28. **Staricov E., Валенце мотивационале але минимулуй де ынвэцэмынт; Педагогический альманах; Научно-практический журнал Приднестровского научного центра Южного отделения Государственной академии наук «Российская академия образования», 2010, p. 84-86, Тирасполь, ПГУ им. Т.Г.Шевченко**

29. Staricov E., Черчетаря диагностикэ а мотивацией ынвэцэрий лимбий молдовенешть ын групеле де студенць алолингвь; Педагогический альманах; Научно-практический журнал Приднестровского научного центра Южного отделения Государственной академии наук «Российская академия образования», 2012, p.130-133, Тирасполь, ПГУ им. Т.Г.Шевченко
30. Staricov E., Condiții pedagogice de formare a motivelor pentru învățarea limbii române de către studenții alolingvi în învățământul universitar (studiu experimental); Studia Universitatis. seria Științele Educației, Nr.9, USM, Chișinău, 2012, p. 131-138
31. Staricov E., Strategii de formare a motivației pentru învățare la studenți, În: Didactica PRO, nr. 4(86) Chișinău, 2014, p.45-48
32. Staricov E., Кытєва кондиций педагожиче ку валенце мотивационале ын прочесул де ынвэцэмынт”.Сборник статей и тезисов научно-практических, «Проблемы политехнического образования и подходы к их решению» 5-6 декабря. Бендеры: БПФ ПГУ им.Т.Г.Шевченко, 2009, стр.115-120
33. Staricov E., Aspecte psihopedagogice ale motivației în contextul procesului de învățare., În: Materialele Conferinței Internaționale USM, „Învățământul postmodern: eficiență și funcționalitate” din 15 noiembrie 2013. Chișinău: CEP USM, 2014, p.340-345
34. Staricov E., Particularitățile motivației pentru învățare la studenți., În: Materialele Conferinței Internaționale USM „Învățământul universitar și piața muncii: conexiuni și perspective” din 21 noiembrie 2014, Chișinău: CEP USM, 2014, p.294-300
35. Șevciuc M. Fundamentele psihopedagogice de formare a intereselor cognitive la elevii claselor primare. Teza de doctor. Chișinău, 1996. 163 p.
36. Vîgotski S.L. Problema învățării și a dezvoltării intelectuale la vârsta școlară. În: Opere psihologice alese, vol.I. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971.
37. Zlate M. Psihologia mecanismelor cognitive. Iași, 1999. 124 p.
38. Zlate M. Fundamentele psihologiei. București: Editura Hyperion, 2000. 329 p.
- În rusă:
39. Андреев В.И. Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс. Книга 1. - Казань.: КГУ, 1996. - 552с.
40. Аткинсон Р.К. Человеческая память и процесс обучения. Москва: Издательство Прогресс, 1980. 528 с.
41. Журавская, Н.В. Профессиональная подготовка специалистов пожарной безопасности в вузах нефтегазовой отрасли с использованием индивидуально-дифференцированного подхода: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н.В. Журавская. – Спб., 2011. – 26 с.
42. Зимняя И.А. Педагогическая психология. Москва: Логос, 1999. 268 с.
43. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб. Питер, 2000. 187 с.
44. Леонтьев А.А. Психология общения. Москва: Смысл, 1997. 288 с.
45. Леонтьев А.Н. Потребности, мотивы, эмоции. Конспект лекций. Москва: МГУ, 1971. 178 с.
46. Лысенко А.В. Психолого-педагогические условия формирования профессионально-ценностных ориентаций будущего учителя музыки: дис. канд. пед. наук /А.В. Лысенко. - Майкоп, 2005, 203 с.
47. Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б. Формирование мотивации учения. Москва: Просвещение, 1990. 191 с.
48. Маслов А. Мотивация и личность. СПб.: Евразия, 1999. 467 с.
49. Малыхин, А.О. Воспитание морального сознания учеников 5-7 классов на уроках трудового обучения : автореф. дис... канд. пед. наук / А.О. Малихин / Нац. пед. ун-т им. М.П. Драгоманова. - Киев, 2000. 20 с.
50. Мильман В.Э. Внутренняя и внешняя мотивация учебной деятельности // Вопросы психологии. 1987. № 5.
51. Рогова Г.В., Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарова. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / М.: Просвещение, 1991. — 287 с.
52. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. Москва: АПН СССР, 1973. 388с.
- În engleză:
53. Vroom V.H. Work and Motivation, first edition. Jossey-Bass, 1994. 397 p.

ADNOTARE

Staricov Estela „Condiții psihopedagogice de formare a motivației învățării la studenții din domeniul pedagogic”, teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău, 2015

Structura tezei include adnotări în limbile română, rusă și engleză, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 138 pagini text de bază, bibliografie din 187 de titluri și 3 anexe.

Publicații la tema tezei: 12 lucrări științifice.

Concepte-cheie: motivație, motiv, motivație pentru învățare, condiții psihopedagogice, studenți, învățământ universitar, formare inițială, strategie didactică, metode interactive de predare-învățare.

Domeniul de studiu îl reprezintă pedagogia universitară.

Scopul cercetării rezidă în fundamentarea și valorificarea condițiilor psihopedagogice de formare a motivației pentru învățare la studenți în învățământul superior.

Obiectivele cercetării: analiza abordărilor teoretice cu privire la motivația pentru învățare la studenți; conceptualizarea formării motivației pentru învățare la studenți; definirea sistemului de condiții psihopedagogice cu privire la formarea motivației pentru învățare la studenți; elaborarea Modelului psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți; elaborarea strategiilor de formare a motivației pentru învățare la studenți; validarea experimentală a strategiilor de formare a motivației pentru învățare la studenți în ciclul universitar.

Noutatea și originalitatea științifică: fundamentarea unei concepții ale motivației pentru învățare la studenți din perspectivele psihologică, pedagogică și metodologică; identificarea și argumentarea sistemului de condiții de formare a motivației pentru învățare la studenți, determinate psihologic, pedagogic și metodologic; construirea unui model psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți, axat pe demersurile conceptual și procedural, determinate de un ansamblu de principii și condiții psihopedagogice; elaborarea strategiilor psihopedagogice de dezvoltare motivațională *pentru și prin învățare*, ca o combinare a metodelor interactive cu cele specifice de formare a motivației.

Problema științifică soluționată în cercetare constă în fundamentarea și valorificarea contextuală a sistemului de condiții de formare a motivației pentru învățare la studenți (pedagogice, psihologice și metodologice) creând un cadru motivațional și didactic/metodologic adecvat privind eficientizarea procesului și a rezultatelor academice ale studenților.

Semnificația teoretică a investigației constă în: dezvoltarea teoriei și metodologiei de formare a motivației pentru învățare la studenți prin fundamentarea conceptului de condiții psihopedagogice, structurarea modelului psihopedagogic, conceperea unor strategii de formare a motivației pentru învățare la studenți.

Valoarea aplicativă a cercetării este reprezentată de: identificarea și fundamentarea condițiilor și principiilor psihopedagogice de formare a motivației pentru învățare la studenți; elaborarea Modelului psihopedagogic de formare a motivației pentru învățare la studenți; proiectarea strategiilor specifice de formare a motivației pentru învățare la studenți; dezvoltarea curriculumului universitar din perspectiva valorificării conținutului motivațional în cadrul educațional.

Implementarea rezultatelor științifice s-a desfășurat în cadrul ședințelor catedrei Științe ale Educației USM din Chișinău, Facultatea de Pedagogie și Psihologie Universității de Stat „T.G. Șevcenko” din Tiraspol și Filiala Universității de Stat „T.G. Șevcenko” din orașul Tighina, a conferințelor teoretico-practice, dar și prin publicațiile științifice.

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание ученой степени доктора педагогических наук „Педагогические условия формирования мотивации учения у студентов в области педагогики”. Кишинев, 2015. Автор: Стариков Естела.

Структура диссертации включает в себя аннотации на румынском, русском и английском языках, введение, три главы, выводы и рекомендации, 138 страниц основного текста, библиография из 187 наименований и 3 приложений.

Публикации по диссертации: 12 научных работ.

Ключевые понятия: мотивация, мотив, мотивация к обучению, педагогические условия, студенты, университет, начальная подготовка, преподавание, интерактивные стратегии, методы преподавания и учения.

Область исследования педагогика высшего образования.

Цель исследования: разработать и экспериментально проверить психо-педагогические условия формирования мотивации к учению у студентов.

Задачи исследования: анализ учебных программ и дидактических средств с точки зрения мотивации учения у студентов, определение системы психо-педагогических условий формирования мотивации учения для студентов; разработать психо-педагогическую модель формирования мотивации учения у студентов, разработать стратегии формирования мотивации учения для студентов; экспериментальное подтверждение стратегий для формирования мотивации учения у студентов.

Научная новизна и оригинальность исследования диссертации заключается в теоретической разработке основ мотивации учения у студентов с психологической, педагогической и методологической точки зрения; обоснование психо-педагогических условий формирования мотивации учения у студентов, структурирование психо-педагогической модели формирования мотивации учения у студентов, разработка психо-педагогических стратегий формирования мотивации учения у студентов как сочетание интерактивных и специфических методов.

Проблема решенная в научно-исследовательской работы состоит в обосновании системы контекстных условий для мотивации к обучению студентов (педагогических, психологических и методических), которые приведут к повышению эффективности образовательного процесса и академических результатов у студентов.

Теоретическая значимость исследования заключается в теоретическом и методологическом образовании формирования мотивации учения у студентов и выявлении соответствующих психо-педагогических условий; структурирование психо-педагогической модели, а так же разработке психо-педагогических стратегий для формирования мотивации учения у студентов.

Практическая значимость исследования заключается в выявление и обоснование психо-педагогических условий и принципов формирования мотивации учения у студентов; разработка психо-педагогической модели формирования мотивации учения у студентов; проектирование специфических стратегий для формирования мотивации учения у студентов; развитие учебных планов в системе высшего образования.

Внедрение результатов: обсуждались на заседаниях кафедры Науки и Воспитания Государственного Университета г.Кишинева, на факультете Педагогики и психологии Государственного Университета „Т.Г.Шевченко” г.Тирасполь и в Филиале г.Бендеры, на теоретических и практических конференциях и в научных публикациях.

ANNOTATION

**Staricov Estela "Pedagogical conditions of training motivation to students in higher education",
Thesis in pedagogy, Chisinau, 2015**

Thesis structure includes annotations in Romanian, Russian and English, introduction, three chapters, conclusions and recommendations, 138 pages of basic text, bibliography of 187 titles and 3 annexes.

Publications on thesis topic: 12 scientific papers.

Key concepts: motivation, reason, motivation for learning, pedagogical conditions, students, university, initial training, teaching strategy, interactive teaching-learning methods.

Field of study is the pedagogical university.

The purpose of the research: lies in the foundation and exploitation conditions pedagogical training on students ' motivation for learning in higher education.

Objectives of the thesis: the analysis of specific approaches on students learning motivation, learning motivation conceptualization training students; definition of the conditions on the formation pedagogical motivation for proper learning to students; strategies training on students' motivation for learning; experimental validation of training strategies on student motivation for learning academic cycle.

Scientific novelty: conceptual delimitation of motivation for learning in students from a psychological perspective, pedagogical and methodological; substantiate the concept of pedagogical conditions of formation of learning motivation in students: general conditions, educational conditions, specific conditions; build a model of psychological and pedagogical training to students learning motivation, focused on methodological and procedural dimensions determined by a set of principles and pedagogical conditions; motivational strategies for learning pedagogical training to students, as a combination of interactive methods with specific training motivation.

Scientific problem addressed in this research lies in harnessing contextual grounding and training system conditions to students motivation to learn (pedagogical, psychological and methodological) framing motivational and teaching / methodological adequate process efficiency and students' academic results.

Theoretical research is to: develop the theory and methodology of training motivation for learning to students by grounding the concept of pedagogical conditions, psycho-pedagogical model structuring, designing training strategies student motivation for learning.

Value of the research is the identification of the conditions and of principles of pedagogical training to students learning motivation; psycho-pedagogical model development training to students learning motivation; design specific strategies training on students' motivation for learning, developing university curriculum in terms of integration of motivational content in curriculum.

Implementation of scientific results was conducted meetings MSU Department of Educational Sciences of Moldova, Faculty of Pedagogy and Psychology State University, "T.G. Shevchenko "in Tiraspol, Branch from Bender, theoretical and practical conferences and scientific publications.

STARICOV ESTELA

**CONDIȚII PSIHOPEDAGOGICE DE FORMARE A
MOTIVAȚIEI ÎNVĂȚĂRII LA STUDENȚII
DIN DOMENIUL PEDAGOGIC**

Specialitatea 533.01 – Pedagogie universitară

Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice

Aprobat spre tipar: 13.10.2015
Hîrtie offset. Tipar laser.
Coli de tipar: 1,6

Formatul hîrtiei A5
Tiraj 30 ex.
Comanda nr. 95/15.